

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravni prostori:
2657 S. Lawrence Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

ETO—YEAR XXX

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 2. MARCA (MARCH 2), 1937

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 42

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOV KONFLIKT SE OBETA V NORTH CHICAGO

Vodja sedeče stavke
aretiran v Wisconsinu

PIKETIRANJE TOVARNE

Chicago, 1. marca. — Meyer delman, vodja sedeče stavke v ovarni Fansteel korporacije v North Chicagu in reprezentant Lewisovega odbora za industrijsko organizacijo, je bil sinoči aretiran v Kenoshi, Wis., kamor je umaknil po masnem shodu stavkarjev, ki se je vrtil v slovenskem narodnem domu v Waukeganu. Adelman je prišel pozno na shod. Policija, ki je bila informirana o njegovem priходу, ga je čakala pred glavnim vhodom, toda Adelman je odšel iz dvorane skozi vrata v ozadju in se odpravil proti Wisconsinu. Policiji so mu sledili do meje države Wisconsin, a je niso prekočili, ker njihova oblast ne sega v to državo. Telefonirali so avtoritetam v Kenoshi in te so prijele Adelmána v hotelu Daytonu.

Adelman je zanikal, da je po-begnil iz Waukegana. Rekel je, da je prišel v Kenosho z namenom, da konfira z Emilom Costello, državnim poslancom iz okraja Kenosha in predsednikom Lewisove organizacije CIO v Wisconsinu. Costello je potrdil, da se je razgovarjal z Adelmanom in da je potem telefoniral Thurlowu Lewisu, pravnemu zastopniku illinoiskega rudarskega distrikta UMWA, naj pride iz Springfielda v Kenosho, da izpolnjuje Adelmanovo izpustitev iz ječe v smislu procedure "habeas corpus". Adelman je tudi v ječi pobijal obdolžitve, da je zapustil stavkarje potem, ko so bili s silo izgnani iz tovarne Fansteel korporacije v North Chicagu.

Leo Krzycki, Lewisova desna roka v stavki avtnih delavcev v tovarni korporacije General Motors, ki je posegel tudi v stavko v North Chicagu, je telefoniral iz Pittsburgha, da se bo vrnil v North Chicago in se predal oblastem.

Serif Lawrence A. Doolittle je izjavil, da bodo vsi delavci, ki so se udeležili sedeče stavke, aretirani na obtožbo žaljenja sodišča, ker so ignorirali injunkcijo, da morajo izprazniti tovarno Fansteel korporacije. Dva stavkarja sta bila sinoči že aretirana. To sta Frank Latz, podpredsednik krajevnice unije Zvezde železarskih in jeklarskih delavcev in njegov brat Frank.

Delavci so na masnem shodu odločili, da se prične piketiranje tovarne. Jack Rusak iz Garyja, Ind., reprezentant CIO, je dejal, da piketi ne bodo dovolili vstopa v tovarno nobenemu delavcu. Drugi govorniki na masnem shodu so bili William Warner, Jack Du Bois, Eugene Herdee in Mineola Ingersoll. Slednja je rekla, da bodo ženske iz njenega distrikta sodelovale pri piketiranju.

Okrog 500 piketov bo na stavkovni straži okrog tovarne Fansteel korporacije, med temi žene stavkarjev. Ko je bila korporacija informirana o zaključku glede obleganja tovarne, se je zatekla k okrožnemu sodišču z apelom, naj izda injunkcijo proti piketiranju.

Nov katoliški napad na predsednika Roosevelta

Boston, Mass., 1. marca. — Rev. dr. Edmund A. Walsh, dekan oddelka za zunanje zadeve na katoliški georgetownski univerzi, je včeraj srdito kritiziral predsednika Roosevelta zaradi njegove sodnijske reforme. Re-

Pritisk governer- jev na Roosevelta

Zahtevajo konferenco o
brezposelnosti

New York, 1. marca. — Šest governerjev, ki so včeraj imeli sestanek na domu newyorškega governerja Lehmana, je brzojavno apeliralo na predsednika Roosevelta, naj skliče nujno konferenco glede problema brezposelnosti. Governerji so opozorili Roosevelta, da posamezne države in občine ne morejo nositi stroškov relief za neupolnive delavce. "Mi odločno protestiramo proti naloganju te težke butare na lokalne reliefne enote," se čita brzojavka. Stališče sestorce teh governerjev je, da federalna reliefna uprava ne sme odlašati reliefnih delavcev W. P. A., dokler jih ne absorbirajo privatne industrije.

Governerji, ki zahtevajo konferenco, so: Lehman iz New Yorka, Benson iz Minnesote, Horner iz Illinois, La Follette iz Wisconsin, Hurley iz Massachusetts in Quinn iz Rhode Islanda.

Zagovarjajo indu- strijski unionizem

Poročilo raziskovalne- ga odbora

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Industrijska unija za jeklarske delavce je dobila zagovornike med člani fakultete pittsburske univerze, v privatni šolski instituciji, ki je pod kontrolo jeklarskega trasta. Tako obliko unije priporočajo v svojem poročilu profesorji, člani raziskovalnega štaba, ki so študirali to vprašanje tri leta. Študijo sta financirala institut Brookings in Faulkova ustanova. Glavni stan instituta Brookings, ekonomske raziskovalne organizacije, je v Washingtonu.

Poročilo je objavil Ralph J. Watkins, direktor raziskovalnega biroja v Pittsburghu. On je napovedal ostro borbo jeklarskih delavcev v prihodnjih mesecih, ko se bo pričela splošna ofenziva za priznanje unije. Poročilo vsebuje naslednja priporočila:

Jeklarski delavci bi morali biti organizirani. Struktura jeklarske industrije je taka, da morajo biti delavci organizirani v industrijski, ne v vokalnih unijah. Kolektivno pogajanje se mora vršiti na splošni podlagi in ne sme biti omejeno na posamezne tovarne in jeklarske središča. Organizacija jeklarskih delavcev mora biti v skladju z načeli industrijske demokracije.

Jeklarski trust se že dolga leta bori proti principom, katere je raziskovalni odbor naglasil v svojem poročilu. Ti principi so po mnenju odbora garancija miru v jeklarski industriji. Energična kampanja, da se potegne jeklarske in železarske delavce v industrijsko unijo, se bo pričela po sklenitvi nove pogodbe med rudarsko unijo UMWA in operaterji. Zadevna pogajanja so zdaj v teku v New Yorku.

"Ljudem v Nemčiji se ne sme dobro goditi!"

Berlin, 1. marca. — Dr. Knoll, zastopajoč ministra za delo, je včeraj na konferenci za gradnjo stanovanj za delavce v Dresdenu rekel: "Dati ljudem več komforta, kakor ga imajo danes, je nevarno! Če se delavcem dobro godi, postanejo mehkuzni in ne brigajo se, da bi imeli dosti otrok! To je nevarnost! Na Nemškem se še vedno rodi pre-mal otrok!"

kel je, da Roosevelt hoče "pre-variti ustavo".

VLADA MORA VZTRAJATI PRO- TI TRUSTU JEKLA

Jeklo naj prične sama
izdelovati, pravi unij-
ski vodja

ENOTNA UNIJSKA FRONTA

Washington. — (FP) — CIO in Ameriška delavska federacija sta si lahko v laseh, toda voditelji obeh so ustvarili skupno fronto za obrambo Walsh-Healeyvega zakona, nad katerega se je spravil jeklarski trust s tem, da je ignoriral vsa vladna naročila ali ponudbe za jeklo.

Trust hoče prisiliti vlado, da vrže ta zakon v koš. Zakon namreč določa, da ne sme noben podjetnik dobiti vladnega naročila preko \$10,000, ako ne upelje 40-urnega tednika in pristane na minimalno plačo, katero določi delavski department. Jeklarski trust je vladni takorekoč dal ultimatum, da ne bo toliko časa dobila nobenega jekla, dokler ga ne izvezme iz tega zakona.

CIO in ADF sta nastopila proti vsaki modifikaciji tega zakona ali izjem kakšne industrije, kar je Roosevelt zadnjič priporočil kongresnim voditeljem. A. O. Warton, predsednik mednarodne unije strojnikov in član eksekutive ADF, je prišel na dan s zahtevo, da vlada ne sme pod nobenim pogojem kapitulirati pred jeklarskim trustom. Sugestira, naj jeklo sama prične izdelovati, ako ga ne more dobiti od trasta. Jeklo rabi za gradnjo vojnih ladij in podmornic.

Ta sugestija je že dobila odmev v kongresu. Več senatorjev in kongresnikov je pokazalo zanimanje zanj. Kongresnik Maury Maverick iz Texasa je že prišel delati na zakonem osnutku, po katerem naj bi šla zvezna vlada v jeklarski biznis. Pravi, da to stori lahko v razmeroma kratkem času, ker njena jeklarna v South Charlestonu, W. Va., stoji prazna s svojo mašinerijo vred že od zadnje vojne. Med vojno je bila zgrajena za izdelovanje ladijskega jekla (armor plate).

Jeklarski magnatje argumentirajo, da ne morejo uvesti 40-urnega tednika radi stalnega produkcijskega procesa. Slične argumente so rabili, ko so se branili uvedbi osemurnika. Tudi takrat so trdili, da jeklarne ne morejo obratovati brez 12-urnega delovnika po sedem dni na teden. Toda končno so tudi pri stalnih produkcijskih procesih uvedli osemurnik po šest dni na teden. Slično lahko store tudi glede 40urnega tednika. Vlada jih lahko užene v kozji rog, ako se odloči, da bo sama pričela izdelovati jeklo v smislu Walsh-Healeyvega zakona.

Domače vesti

Jože Zaverinik vdovec

Chicago. — Dr. John J. Zaverinik je bil te dni obvečen, da je njegovemu bratu Jožetu Zaveriniku, najstarejšemu sinu pokojnega urednika Prosvete, umrla žena Paulina v Englewoodu, N. J. Družina tamkaj stanuje že mnogo let. Pokojnica, stara 43 let in rojena v Chicagu, je bila Čehinja in poleg moža zapuščala dva sinova in dve hčeri. Bila je članica društva 56 SNPJ v New Yorku.

Nov grob v Penni

Farrel & Sharon, Pa. — Dne 25. febr. — je teški operaciji podlegla Antonija Kramar, žena Fr. Kramarja, roj. Gerbajsa in stara 28 let. Pokojnica je bila rojena v Muru, Utah, in zapuščala moža, sina in hčer, v stari domovini, v Lavrici pod Ljubljano, pa starše in dve sestri. — V bolnišnici postelji so: Nik Matek, pobit v tovarni na nogi — izgubil je tri prste — Terezija Klarič, Frank Žagar, Frank Novak in Berry Stambal, ki je bila operirana na vnetem alepiču.

Nov grob na zapadu

Superior, Wyo. — Zadnje dni je tu umrla Frances Dolenc, stara 44 let in doma iz Poljanske doline na Gorenjskem. Bila je članica društva 134 SNPJ in tu zapuščala moža, šest sinov in hčerko, ki vsi spadajo k SNPJ.

Srečna kap v tovarni

Cleveland, O. — Rojak John Trante je umrl med delom v tovarni za arčno kapjo. Ležal je mrtev pet ur preden so ga opazili. Star je bil 46 let in rojen v Gradnju pri Beli Cerkvi. V Ameriki je bil 30 let in tu zapuščala ženo in pet sinov.

Nov grob v starem kraju

Forest City, Pa. — Louis Sasso, član društva 324 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je pri Sv. Trojici na Kontinu pri Moravčah umrla njegova mati Neža Sasso v starosti 76 let. V Ameriki zapuščala sina in hčer, v starem kraju pa sina in drugo hčer.

Čikaški delavski vodja Nockels umrl

Chicago, 1. marca. — Edward N. Nockels, tajnik Čikaške delavske federacije in upravitelj delavske radiopostaje WCFL, se je zadnjo soboto mrtev zgrudil v restavraciji. Zadel ga je možganska kap. Nockels je bil star 67 let in bil je tajnik omenjene federacije ter drugače aktiven v delavskih unijah 34 let.

Mornarski oficir- ji in gejske stavka- jo na Japonskem

Tokio, 1. marca. — Japonski oficirji na trgovinskih parnikih so danes zastavkali v znak protesta proti lastnikom ladij, katere obtožujejo, da "ne spoštujejo cesarja". — Istočasno je v

GENERAL MO- TORS SE VEDNO PROTI UNIJI

V nekaterih tovarnah je
še bolj arogantna ko
pred stavko

ORGANIZATORJI PRED SENATORJI

Washington. — (FP) — Delavska politika General Motors Corp. je še vedno "100% anti-unijaska", v nekaterih tovarnah še bolj antiunijaska kakor je bila pred zadnjo stavko. To je rekel pred La Follettovim senatnim odsekom za civilne svobodščine Robert Travis, organizator avtne unije.

Poleg Travisa je pred senatnim odsekom pričel tudi Joseph B. Ditzel, tudi organizator avtne unije, in skupina delavcev iz Fisherjeve tovarne v Baltimoru. Z zaslišanjem te skupine je senatni odsek zaključil prelasko antiunijanske politike General Motors. Z zaslišanjem bo zopet pričel 3. marca. S čim se bo pečal, še ni povedal.

Travis je povedal senatorjem, da je General Motors zadnje čase mobiliziral veliko armado oboroženih čuvajev, ki so nastavljeni po tovarnah Chevrolet v Flintu. Pazijo posebno, ko se izmenjajo delavci. V tovarni št. 4 je družba pričela izdelovati tudi kavčukarske pendreke, katere bo imela v zalogi "za proteklo tovarne". Eden teh pendrekov, 14 palcev dolga gumijasta cev, ki je na enem koncu zalita s svincem, je bil izročen senatnemu odseku kot evidenca.

Travis je senatorjem tudi pravil, kako so kompanijski špiوني zdrobili unijo v Flintu. Leta 1935 je unija štele v tem mestu 26,000 članov, nekaj mesecev pred zadnjo stavko pa le 122 dobrostojećih članov. Pinkertonovi špiوني so se bili namreč ugnezdili na vodstvo unije in jo v razmeroma kratkem času popolnoma uničili. Vsi unijaki uradniki so bili obenem tudi v službi Pinkertonove detektivske agencije.

Ko je unija pred nekaj meseci zopet obnovila kampanjo v Flintu, so se seje vršile v temnih kletih valed bojazni pred diskriminacijami. Po stavki so v Chevroletovi tovarni št. 4 pričeli groziti unijakim članom z odslovitvami. Družba bi se rada nad njimi maščevala, ker so 11 dni pred zaključkom stavke oku-

(Dalje na 3. strani.)

Osaki zastavkalo 3000 gejs ali templarskih plesalk, ki služijo v templu Bude in zabavajo občinstvo s plesi. Gejske "sedijo" v templu na hribu nad Osako in pravijo, da ne bodo plesale toliko časa, dokler ne bo njih nova organizacija priznana.

Delavski zakonski osnutki sestavljeni

Provizije zakona gospo-
darke obnove

Washington, D. C. — (FP) — Zakonski načrti glede reguliranja delovnih ur v industrijah, minimalne mezd, odprave otroškega dela itd. so že sestavljeni, se glasi poročilo federalnega delavskega departmenta. To delo je bilo izvršeno na konferencah med vladnimi uradniki in delavskimi voditelji. Predloženi bodo v kongresu kakor hitro bo ta odločil o zakonodaji glede reformiranja vrhovnega sodišča in drugih federalnih sodišč.

William Bankhead, predsednik nižje kongresne zbornice, je po konferenci s predsednikom Rooseveltom naznanil, da bo Roosevelt kmalu naslovil zadevno poslanico kongresu. Datuma, ko se bo to zgodilo, Bankhead ni omenil v svoji izjavi.

Frances Perkins, načelnica delavskega departmenta, je rekla, da so delavski osnutki izdelani, toda detajli o predmet razprav na konferencah. Po izjavi delavske tajnice izražajo načrti želje večine organiziranega delavstva. Med drugim vsebujejo nekatere provizije zakona gospodarske obnove, katerega je vrhovno sodišče ubilo. Dalekosežna vladna kontrola delovnih ur, minimalnega in maksimalnega mednarodnega standarda v jeklarski, rudarski, avtomobilski in drugih velikih industrijah je vključena v zakonskih načrtih.

Čikaški družbi ni dovolj odiranja

Zahteva zvišanje cen ra- di "višjih" stroškov

Chicago. — (FP) — Chicago People's Gas, Light & Coke Co. bi rada še bolj skubla odjemalce plina, da si se v tem lahko kosa z vasko skupino modernih piratov v deželi. Od državne javnonapravnne komisije, ki posluje 90% v interesu javnonapravnih magnatov in le 10% v interesu ljudstva, zahteva, da ji dovoli zvišanje cen plinu.

To zahtevo opira na argument, da radi višjih obratnih stroškov ne more izhajati s sedanji ceni, ki so med najvišjimi v deželi. In upravni stroški so se res zvišali, toda na umeten način. V lastnem posloppu si namreč računa stanarino, in sicer veliko višjo kakor pa jo plačujejo drugi, ki imajo urade v njemu v njenem posloppu. Sebi računa \$5 več za kvadratni čevljev prostora kakor pa dobi renta od najemnikov. Na ta način je zvišala svoje obratne stroške — v knjigah namreč — za \$100,000 na leto.

Družba ima popoln monopol nad Chicagu in okolico. Zato tudi lahko računa visoke cene. Državna komisija za reguliranje javnonapravnih družb ozioroma cen je v Illinoisu, kakor v skoraj vseh državah, notorično pod prstom javnonapravnih interesov. Prejajna leta jo je dominiral Insull. Po skrahiranju njegovega imperija je on sicer šel v ozadje, toda isti interesi še vedno dominirajo ekonomsko in politično življenje v Chicagu in drugod.

Protestantovski vodja v Nemčiji se je obesil

Berlin, 1. marca. — Martin Niemöller, vodja opozicije v evangelijski cerkvi Nemčije, je včeraj naznanil v dveh berlinskih cerkvah, da so 19. februarja našli dr. Weislerja, tajnika konfesionalnega sinoda (proti-nacijska sekcija protestantske cerkve), obešenega v njegovi celici v koncentracijskem taborišču v Sachsenhausenu. Tajna policija je poročala, da se je dr. Weisler obesil sam z brisačo. Dr. Weisler je bil aretiran in odveden v koncentracijsko taborišče v zadnjem poletju. Vest o tem samomoru (ali umoru) je naredila silno mučen vtis na protestante v Berlinu.

ŠPANSKA ARMA- DA V OFENZIVI NA JUŽNI FRONTI

Obstreljevanje uporni-
ških pozicij v Oviedu

OBTOŽBE MINISTRA DEL VAYA

Madrid, 1. marca. — Vladno poročilo javlja ofenzivo ljudske armade na južni fronti in velike vojne operacije južnovzhodno od Granade, katerih cilj je ponovna okupacija Motrila, važnega komunikacijskega središča na jugu španskega obrežja. Uporniške čete so zasedle Motril po okupaciji Malage, sedaj pa prodirajo proti Almeriji, pristaniščnemu mestu v južnovzhodnem delu Španije.

Vladni miličniki skušajo preprečiti strnitev upornikih kolon v Orgvijo, Capileiro in drugih krajih južnovzhodno od Granade. Miličniki napadajo Orgvijo in Capileiro, druga močna vladna armada pa prodira proti Motrilu in je že zasedla cesto, ki veže to mesto z Velez-Benadallom, ki leži nekaj milj severno od te fronte. Fašistični napad na vladne pozicije severno od Costell de Ferra je bil odbit. V zaledju bojne črte so italijanske in nemške čete, katere hočejo miličniki odrezati od fašistične armade.

Druga vladna vest naznanja uspehe miličnikov v luti bitki za posest Ovieda, španske metropole na severozapadu. Miličniki so okupirali klavnicu v distriktu San Lazare in utrdili svoje pozicije. Zdaj obstreljujejo ostale fašistične trdnjave v Oviedu.

Vroča bitka se je obnovila v vseučiliški naselbini v severozapadnem delu Madrida. Vladne čete utrjujejo pozicije, katere so zasedle na fronti ob reki Jarami, južnovzhodno od Madrida.

Talavera de la Reina, Španija, 1. marca. — Vrhovno poveljstvo fašistične armade je naznanilo poraz vladnih čet v Asturiji in na bojišču južno od Madrida. V Aragonu, kjer so fašisti v ofenzivi, so okupirali vasleco Venta de Diabla.

Madrid, 1. marca. — Zunanji minister Julio Alvarez de Vayo je na masnem shodu izjavil, da je današnja obramba Madrida jutrišnja obramba Pariza in Londona, zaeno pa je obdobil Mussolinija, da je poslal 60,000 vojakov v Španijo, kjer se zdaj na strani Francove fašistične armade borijo proti španski ljudski milici. "Mir v Evropi je bil pogazen s pričetkom civilne vojne v Španiji," je rekel mlpišter. "Italija in Nemčija že sedem mesecev vodita vojno proti postavni španski vladi. Ta ne brani samo svoje svobode, temveč tudi svobodo vseh demokracijskih držav v Evropi. Smešno je govoriti o prstovoljcih v deželi kot je Italija, kjer so že otroci v starosti od šestega leta naprej v "balili", v napol militaristični organizaciji. Italija in Nemčija skušata pretvoriti Španijo v vojno cono proti Franciji in Angliji. Slične načrte ima Nemčija glede Češkooslovaške, katero hoče spremeniti v cono svojega vpliva v kampanji proti Sovjetski uniji."

Salamanca, Španija, 1. marca. — Roberto Cantalupo je včeraj prišel sem s poverilnico kot italijanski poslanik pri španski uporniški vladi, katere sedež je v Burgosu.

v Sachsenhausenu. Tajna policija je poročala, da se je dr. Weisler obesil sam z brisačo. Dr. Weisler je bil aretiran in odveden v koncentracijsko taborišče v zadnjem poletju. Vest o tem samomoru (ali umoru) je naredila silno mučen vtis na protestante v Berlinu.

Japonski pomorščaki v pohodu po tokijskih ulicah.

—Federated Pictures

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: na Edinosti drave (levo Chicago) in Kanado
\$1.00 na leto, \$1.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Chicago \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; na Kanado
\$2.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$1.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

Črna opomba po doporavi: Rokopisi dopisov in namembnih
glaslov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (štirik, po-
vodi, drame, pesmi itd.) se vračajo poštne plačilo in v slovenski,
če je prišlo poštne.

Advertising rates on agreement: Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Member on file, kar ima stili v letu:

PROSVETA

2007-09 St. Lawrence Ave. Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglejajo, na primer (Jan. 31, 1937), poleg vsakega
imena na naslovni strani, da vam je s tem datumom postala ne-
odvisna. Posvetite jo pravilno, da se vam let ne uvari.

Nova zmaga avtnih delavcev

Chryslerjeva avtna družba v Detroitu ni čaka sedeče stavke, ko jo je zednji teden unija avtnih delavcev, včlanjena v CIO, povabila, naj jo prizna kot legalno predstavico za vseh 80.000 delavcev te družbe. General Motors je nekaj tednov prej ignoriral enako povabilo, na kar je sledila sedeča stavka in po šestih tednih te stavke je General Motors priznal unijo in pristal na pogajanja z njo.

Chryslerjeva družba je videla to stavko in njene posledice — pa je enostavno odgovorila uniji, naj pošlje svoje zastopnike na konferenco. Unija je bila takoj priznana! Stavka je bila nepotrebna!

Avtni delavci so torej izvajali drugo veliko zmago brez boja. Ko bodo avtni delavci povsod stoodstotno organizirani — ne bo več treba nobene sedeče ali kakšne druge stavke, ker ne bo potrebna. Podali se bodo vsi avtomobilski magnati. Tudi mister Ford se bo podal, rad ali nerad.

In ko bodo delavci v drugih industrijah — na primer v jeklarski, kavčukarski, petrolejski itd. — organizirani stoodstotno, ne bodo več stavke potrebne.

Louis Adamič, naš rojak, piše v marčnem Forumu, da trdno pričakuje, da bo John Lewis imel do konca leta 1939 v krogu svojega CIO — deset milijonov ameriških delavcev, masno in industrijsko organiziranih.

Ali veste, kaj to pomeni?

Ali veste, kaj pomeni ekonomska, industrijska in POLITIČNA moč desetih milijonov organiziranih delavcev?

Ako se zavedate te moči, na delo vsi, ki čitate Prosveto! Na delo vsak v svoji industriji do zadnjega moža, da se Adamičev pričakovanje za gotovo izpolni!

Slovenci v Španiji

Zagrebaška Istra objavlja pisma slovenskih prostovoljcev v ljudski armadi v Španiji (dve pismi ponatisemo jutri v Prosveti) in iz teh pism je razvidno, da se mnogi Slovencev bojuje za špansko demokracijo. Z malimi izjemami so to sami Primorci, ki sovršijo fašizem in ki so zaradi tega pobegnili v Jugoslavijo in Francijo, od tam so pa odšli v Španijo.

Značilno je to, ker eden teh prostovoljcev piše, da je slovenski nacionalist — in baš zato, ker je nacionalist, je protifašist in pomaga vladni španske ljudske fronte do zmage.

Primorskih Slovencev in Hrvatov na španski ljudski fronti je toliko, da imajo v mednarodni brigadi sami svojo četo, katere se je že proslavila z mnogimi hrabrostnimi čini. Pred dobrimi šestimi tedni je pa primorska četa ujela na bojišču tri fašiste. Ker je trojica le za silo lomila španščino, so v njej odkrili tri Italijane, največje začudenje je pa prišlo, ko je eden slovenskih milnikov zaklel po slovensko in takoj sta dva "Italijana" od trojice skočila k njemu in mu povedala, da sta tudi — Slovenci.

Bila sta Primorci in povedala sta, da sta bila v Abesiniji, odkoder sta se vrnila domov šele pred nekaj meseci, toda dva tedna kasneje ju je Mussolini poslal z mnogimi drugimi Primorci in Italijani vred kot "prostovoljca" v Španijo generalu Francu na pomoč... Seveda sta sovražila to novo vojaško službo in večkrat sta poskušala pobegniti, dokler se jima ni posrečilo, da sta se pustila ujeti od lastnih rojakov! Zdaj se navdušeno borita v primorski četi španske ljudske armade.

Tako je zločinski Mussolini povzročil, da se mora Slovenec boriti proti Slovincu proti svoji volji v Španiji!

In slovenski frančiškani v Ameriki nazivajo Mussolinijevo sužnje, ki iz dna svojih src sovršijo in preklinjajo italijanski in španski fašizem — "sveto vojsko"!

Glasilo KSKJ je pa nekje pobralo gnusno laž, da je mednarodna brigada prostovoljcev, ki so zares prostovoljci v španski ljudski armadi — "banda zločincev"!

Lep je ta katoliški pozdrav iz Amerike za uboge, toda hrabre Primorce, katere je zločinski fašizem izgnal iz domovine in ki zdaj pomagajo ubogim španskim delavcem in kmetom, da se njih ne zaslužijo enako zverski fašizem!

Glasovi iz naselbin

To in ono iz La Salle

La Salle, Ill. — Sedaj, ko so volitve za delegate pri društvi SNPJ v naši naselbini končane, se bodo člani pa oprijeli pravil in jih pregledali, kako bi se dale najbolj urediti za sedanjí čas. Pri tem jim želim največ uspeha, da bo zadovoljnost članstva splošna. Vse bo seveda težko zadovoljiti.

Sedaj imamo še druge volitve pred nami, namreč mestne. Ponovno iščejo izvolitev vsi župan in ves mestni odbor. Ha, ha, to so pa odborniki! Kar sem v La Salli, takih kimovcev še nisem videl v mestni zbornici. Ne vem, da imajo toliko poguma, da gredo zopet med volilce, da bi jih še enkrat izvolili. Niso drugega ko šahove figure. Samo to je razlika, da je igralec le eden. Tukajšnji Slovenci se res dajo za nos voditi in plavšati! Ne vsi, ampak večina. Delavci kaj hitro pozabijo zadnje stavke v cementarnah, zato zmerom volijo za — "prijatelje delavstva".

Sedeča stavka pri tukajšnji cinkarni še ni poravnana. Naših rojakov je precejšnje število prizadetih, kar ni dobro za družine v tem času.

Slišal sem, da bo imel ženski klub SND na svoji seji prvo aredo v marcu premikajoče slike, katere bo kazal zastopnik Cookie Co. To bo nekaj novega za članice kluba. To sem izvedel pri trgovcu Franku Gregoriču.

Prav tako bodo 9. marca imele kartno in bunko partijo. Bomo videli, če bodo imele tako veliko udeležbo kakor jo imajo drugod. To se lahko zgodi, če se članice zavzamejo. Tudi člani mokiškega kluba lahko enkrat stopijo in pomagajo ženskemu klubu, ki nam je vedno na razpolago, kadar imamo mi kakšno priredbo. Do uspeha lahko pripomoremo, če vsak član in vsaka članica vzame štiri vstupnice in jih proda; to bi bilo približno 680 oseb ali 170 miz. Ali bi ne bil to lep uspeh? Naj gre vsak član do tajnice in dobi štiri vstupnice ter jih proda. To ne bo vzelo dosti dela in uspeh je zagotovljen. Torej na svidenje na kartni zabavi.

Frank Lepich.

Pot hlapca Jerneja

Cleveland. — V Prosveti sem čital več dopisov o delavskem voditelju Johnu L. Lewisu. Ne odobravam prepira, mislim pa, da je koristno za organizirano delavstvo, da se mi člani SNPJ pogovorimo med seboj, kako si bomo zgradili močno in pošteno delavsko organizacijo. Večina delavcev se zaveda, da se moramo skupno boriti proti našemu sovražniku, to je kapitalizmu, ali malo jih je, ki se zavedajo, da se moramo boriti proti zahrbtnemu sovražniku delavstva, to je proti korupciji in raketirstvu v delavskih organizacijah.

Mislil, da namen dopisnikov ni bil, kakor tudi ni moj, ruhati proti kakoli organizaciji, ampak opozoriti organizirano delavstvo, da pazi in stoji na straži, da ne bo kak prefrigan politikaš izrazil delavske moči v svoje lastne namene.

Delal sem v neorganiziranih premogovnikih v New Mexico, Coloradu in Utahu. Plače so bile slabe, delo težko in nevarno. Z delavci so postopali slabše kakor z živino. To je zbudilo v meni hrepenenje po organizaciji. Družbe so imele vsa pota do naselbin dobro zastražene z vohuni; tako so že iz daljave izvažali vsakega organizatorja in ga spodili, ker bili so se unije kakor vrag križa.

Prve izkušnje sem dobil v organizaciji UMW leta 1911, ki so me jako razočarale, ker našel nisem tisto v organizaciji, kar sem pričakoval. Delal sem v Glencu, Wyo., s Slovincem, starim Pitom, kakor so ga klicali. Zaupal sem mu vse in povedal, da sem bil prišel tja zato, ker sem mislil, da imajo rudarji organizacijo zato, da si izboljšajo svoje razmere. On me potolaži z besedami, ki so mi segle do arca. Dejal je, da imajo delavci take organizacije, kakršne si sami naredijo. Delal sem v več rojih v Kemererju. Slabe delavske razmere in huda borba za obstanec so me poglale s trebulom za kruhom, da sem šel zopet iskati sreče kakor hlapec Jernej, toda je do danes še nisem našel. Na-

ravno je za vsakega posameznika, da več ne zaupa vodstvu svoje organizacije, ako jo zavozli tako, da izgubi. Ako je voditelj to storil namenoma, je izdajalec, če pa ni namenoma zavozil, tedaj je nesposoben biti za vodja.

Član UMW in ADF sem bil več let; spadal sem tudi v IWW; sedaj sem član Mechanics Educational Society of America, podružnice 21. Še nikdar nisem bil proti kakšni organizaciji in nisem niti sedaj, ker zavedam se, da brez organizacije smo izgubljeni. Protestiram pa proti taki taktiki, ki so jo rabili naši voditelji in nas rabili za slepo orodje. Bil sem šestkrat v stavki; dvakrat sem izgubil svoj kruh, enkrat prav dobrega v New Castlu, Wash., in štirikrat so nam pripovedovali, da smo zmagali, ali v resnici nismo dobili nič.

Zalostni spomini, katere ima za seboj delavstvo v Buttu, Mont., so nas dosti naučili. Pred vojno so si rudarji tam zgradili močno organizacijo; zgradili so si tudi unijsko dvorano. Raketirstvo in korupcija v organizaciji je napravila člane nezadovoljne. To jih je pritrlo toliko daleč, da so pobesneli, naselili na limanice kompanijskih provokatorjev in razstrelili ter popolnoma uničili lastno dvorano. Seveda je imela svoje prste vmes Anaconda Copper Mining Co., ki je čakala prilike. Skočila je kakor volk na ovco in raztrgala organizacijo. Za te neprevidele posledice je moralo dobro plačati vse delavstvo.

Jaz sem prišel v Butte leta 1915. Delavstvo je bilo napredno in hrepenelo je po organizaciji. Dve leti pozneje smo se rudarji organizirali s pomočjo IWW. Frank Little je bil vodja te organizacije. Bil je pohabljen rudar, pa pošten in zmožen vodja. Rudarji smo šli v stavko za priznanje unije in izboljšanje delavskih razmer. Tudi takrat je ADF igrala vlogo izdajalskega kozla. Ker družba ni mogla podkupiti voditelja, ki je prišel iz delavskih vrst, ga je dala umoriti po svojih najetih pobojnikih.

Zavedni delavci smo takrat obsodili Gompersa, Green in Lewisa za neprijatelje delavskega razreda. Enako vlogo zdaj igra ADF v zvezi z organiziranjem avtnih delavcev. Odkrito moram priznati, da ima Lewis dosti grehov nad seboj, ampak ima tudi dobra dela. Green ima pa same grehe in nič dobrih del. Lewis je tudi mene potikal za najbolj občutljivo žilo s tem, da je organiziral vse avtne in druge delavce v eno, to je industrijsko unijo. To je edina pot, ki nas reši pogube. Torej vsi grehi naj bodo odpušteni, ako bo od sedaj naprej rabil svoje voditeljske zmoglosti in moč v prid delavstvu.

Z velikim zanimanjem sem sledil poteku avtne stavke. Mislim, da je delavstvo sposobno organizirati se, ni pa še sposobno zahtevati ali izvajati kar mu pripada. Pomisliti moramo, da vrha hriba ne moremo doseči z enim samim korakom. Moramo napraviti več korakov in za vsak korak se je treba boriti. V tukajšnji stavki pri Fisherjevi tovarni so se Slovenci najbolj hrabro izkazali in se postavili v prve vrste. Zato gre priznanje našim naprednim časlom, ki nas vedno opominjajo in učijo, da, ako se združimo, ne bo nam treba poklekniti in prositi za kruh, ki ga zaslužimo, ampak ga bomo zahtevali.

Delavci pri GM, zavedaje se, ako hočete dobro sebi in svojim sodelavcem, pristopite v organizacijo, ki je že priznana, to je United Automobile Workers of America. Ako pristopite v katero drugo organizacijo, si daš brco sam sebi. Člani UAW imate veliko nalogo, to je organizirati vse delavce. Med delavci je zelo razpasena nezaupnost, toda z lepo besedo se jih da pridobiti, da postanejo dobri graditelji svoje utrdbe. Fašisti so rabili silo pri organiziranju, toda posledice niso nič dobrega prinesle delavstvu.

Res je, da težko spravi delavca na ladjo, katero krmari tišči, ki jo je že enkrat spravljal na čer, ali te spetjal na led in tam pustil. Ampak jaz grem svobod-

Senjuro Hajaši, novi japonski premier.

no in brez nevarnosti na to novo ladjo, ker zaupam v delavsko moč, ker verujem, da smo mi delavci danes sposobni, da s svojim razumom pazimo, da ne naš krmar krenil proti ledu. Ako to stori, mu vzamemo krmilo in postavimo drugega na njegovo mesto, ki nas bo vodil v pravo smer in nas privedel v oblubljeni dežel, kjer bo kruha dosti za vse, zagotovljen nam bo mir in počutili se bomo ponosni člani pravične človeške družbe.

Louis Rebol, 147.

Poročilo zastopnika

Sharon, Pa. — Zadnjič sem poročal iz Strabana, da sem se udeležil seje ženskega odseka na 18. febr. Kar začudil sem se, ko sem zagledal polno dvorano članic, kakor da bi bila glavna seja. V resnici je bila le navadna mesečna seja in po seji zabava, katere je trajala čez polnoč. Brat John Kvartich iz Bridgeville mi je drugi dan rekel, da kaj takega še ni doživel, čeprav predseduje raznim društvom že nad 30 let. Tudi br. Rebol se je pohvalil izrazil o tej naselbini in nje-nem skupnem delu. Premislil, koliko dobička napravi Slovenski dom, kajti društvo Postojnska jama št. 188 ima prav tako dobro obiskane seje. O tem sem se že sam prepričal. Tam zboruje tudi društvo JSKJ; v domu se vrše tudi pevске in dramske vaje in tudi po vajah noče iti nobeden ženjen domov.

Ta naselbina je ena najboljših, kar sem jih še videl v zapadni Penni. V tej naselbini ne poznajo sovražstva, marveč delajo skupno roko v roki. Tako bi morali delati povsod, kjer imajo društva svoje domove, kajti slednje je nemogoče vzdrževati, ako jih članstvo ne podpira. Samo na zunanje rojake se zavedna naselbina ne more ozirati; podpirati jo morajo v prvi vrsti domačini. Dobim pa še mnogo drugih naselbin, ki posnemajo več ali manj rojake v Strabanu. Prva je naselbina Imperial. Dasi je majhna, vzdržuje v lepi slogi jako velik dom. K temu pripomorejo v prvi vrsti delavski listi kot sta Prosveta in Proletarec. V katero naselbino prihajata ta lista v velikem številu, dobi povsod slogo in izobraženo ljudstvo. Sovražstva ne poznajo. Kamor pa prihajajo nazadnjaški listi, tam vladata pa sovražstvo in nesloga.

Po leg Imperiala pridejo v po-štev tudi Moon Run, Midway, Library, Coverdale, Cheswick, Harwick, Verona, West Newton, Herminie, Yukon, Hutcheson, Johnston, Ambridge, Aliquippa, Sygen, Treveski, Bridgeville, Hills. Tudi v Pittsburghu je lepo število naprednih Slovencev, lahko bi jih bilo pa še več v tem velikem mestu.

Naša sharonska naselbina je še precej povoljna, vendar pa ima to napako, da se premalo zavezuje za društvene seje. Naš slovenski dom potrebuje in je odvisen od skupnega dela. Do slednjega pride le, ako se članstvo v polnem številu udeležuje društvenih sej, po seji pa malo razveseli v spodnjih prostorih, kajti po vročih debatah se vsakemu priče, malo okrepiča. In Slovenski dom potrebuje pomoči od naše strani. Prosim vas, bratje in sestre, posnemajmo prej omenjene naselbine in ne bo nam žal; posebno pa nas bodo veselili društveni odborniki, katerim ne bo treba dolgačas prodajati in čakati, kdaj bo kak član ali članica od kod prikukala. Vsa naj bo pravočasno v dvorani, ko napoči določen čas, naj zapoje klavir, tako kakor sem že zadnjič poročal iz Strabana. Tam so točni in se držijo mirno.

Kaj je lepšega kakor točnost in sloga med člani? In kaj je lepšega kakor to, da se večkrat zberemo v domu, kjer zapojemo lepe slovenske pesmi in malo zaplesamo ter se prijateljsko pogovorimo? Če naš dom stoji prazen, nam nič ne koristi. Ko se je

pretaklo leto tukaj, mudil Filip Godina kot glavni govornik, se je zelo pohvalno izrazil o naši naselbini. Ko av drugi dan prišla v Slovenski dom v Pittsburghu, nista tam našla drugega kakor natakarka. Komu naj natakarka streže, če ni nikogar, in kako se naj dom vzdržuje?

Bratje in sestre, upoštevajte moje nasvete in ne bo vam žal. Naročite se tudi na delavske liste, kateri se niste, in zavladala bo najlepša sloga med našim narodom. Slovenske naselbine bodo lahko posone in se lepo razvijale na vseh poljih udejstevanja.

Dne 19. febr. sem v Prosveti čital dopis Toneta Zornika. Kakor ga jaz razumem, je pripravljen sprejeti moje "pogoje". Ako jih sprejme, sem uverjen, da mu ne bo žal, kajti tam je zelo široko polje za pravega moža. Zame je preveč hrabro, toda rojaki so zelo prijazni. Veselilo me bo, če bova mogla dobiti veliko novih naročnikov in obdržati stare. Sedaj imamo v Pennsylvaniji nekaj na 1800 naročnikov na dnevnik. Bomo videli, koliko bo napredka v tem letu. Če bi imele vse države toliko naročnikov kakor jih ima Pennsylvanija, bi Prosveta lahko izhajala dvakrat na dan.

Radoveden sem tudi, kaj bo storila 11. konvencija in korist mladine in pa, če bomo dobili tudi sobotno izdajo in dve strani angleškega gradiva za mladino v dnevniku. Tudi mladina težko pričakuje izida prihodnje konvencije. Mladina želi čitati v Prosveti dnevne novice, toda dobi jo se tudi starši, ki to idejo pobijajo, češ, moj otrok Prosvete še pogleda ne. Prijatelji, ali si že videl mene, da bi čital italijanske ali rumunske časopise? Seveda ne, ker jih ne razumem. Slično je tudi z našo mladino.

Slične govorice so krožile po naselbinah tudi ob pričetku nastajanja mladinskih ali angleško poslujočih društev. Pesimisti so trdili, da iz te moke ne bo kruha. In res bi ga ne bilo, če bi SNPJ ne imela zavednih in naprednih mož, ki mislijo z močnimi in vzpodbujajo mladino. Njej pojašnjujemo, kako velikega pomena in neobhodne so za nas vse skupaj slovenske podporne organizacije, ki nam prislokojijo na pomoč v slučajju potrebe. Dajejo nam tudi ugled pri drugih narodih. Danes dobim po naselbinah angleško poslujoča društva, ki so večja od slovenskih ali starejših društev. Vidim tudi, kako pridno se mladina udeležuje društvenih sej in priredb. Odvisno je veliko od staršev; kjer so očeti in matere zavedne in vzpodbujajo svoje otroke k zanimanju in aktivnosti, so otroci tudi aktivni; kjer pa starši to zanemarjajo, potem tudi od sinov in hčera ni mogoče pričakovati, da bi se zanimali za društveno življenje.

Mladina je izobražena v pisavi in računstvu, nima pa takih izkušenj kakor jih imamo starejši. Jaz se za mladino mnogo zanimam. Če imam le priliko, posetim njih seje ali priredbe. To tudi pojašnjuje, zakaj sem pri ljubljen in spoštovan pri mladih in starih. Zavzel sem se tudi, da v javnosti poročam o mojih doživljajih na potovanju. Želim, da tudi Tone Zornik zavzame enako stališče in nama bo uspeh zagotovljen. Želim, da bi v kratkem obiskal Uniontown in okolice. Tam je široko polje za pravega moža. Tudi okraj Somerseta je priporočljiv, ker delavskih listov malo prihaja v tamkajšnje naselbine.

Samo to svarim Toneta, da ne sme biti ljubosumen na svojo soprogo. Dokler jaz nisem imel te bolezni, sem ostal zunaj po več tednov ali mesecev. Ko sem se vrnil domov, je bila žena vesela kljub temu, ko sem ji prinesel malo "pede". Sedaj sem postal pa ljubosumen in si vsak teden vzamem po par dni počitnice. Tega ne delam radi te presnete ljubosumnosti, marveč radi moje visoke starosti. Predno pa se poslovim od mojih dragih prijateljev in prijateljic, sem se namenil, da se pridem osebno od njih posloviti — od vseh dolgoletnih naročnikov in slovenskih trgovcev ter gostilničarjev. Vsem, ki ste mi šli na roko, želim, da bi šli enako na roko tudi mojemu nasledniku, tako da bodo imeli naši delavski listi in pa naša SNPJ mnogo uspeha.

Anton Zidanšek, potovalni zastopnik.

Kdor dolgo kašlja, dolgo živi

Menda se po tem znanem, a ne posebno novitem pregovoru ravna vsi tisti, ki kašljajo zmerom in povsod, ne samo kašljajo, ampak rekli, lajajo, češ: le pogledite me, kakšen se vež sem!

Marsikdo je sam kriv, da se mu kašlja poleže, ker preveč vneha kašlja. Zapišite si: kašelj je katar, ki se z neprestanim kašljanjem samo poslabša. Če ne varjajete, pa poskusite. Ko ste zdravi, kašljajte nekaj minut iz poka, ga grla, pa boste morali še pol ure pokajati in pljuvati, to pot pa proti svoji volji. Da rite kašelj, večkrat globoko vdihnite zrak, lahko pohrkajte, morda še požirek hladne vode in nadležnega kašljanja bo kmalu konec.

Kakor povsod smo tudi tu sami krivi (ta vsaj skrivaj), če trpimo. Naravno zlo podobašmo se z nepazljivostjo ali pa nespretnim ravnanjem. Skratka: kdor kašlja, naj neha sljati, naj "kašelj potlači", če hoče sebi dobro. Seveda menda ne kašlja nihče za zabavo, marsikdo pa kar tako iz slabe navade.

Ce ste prehlajeni in imate katar, pazite na rej, da boleznj ne poslabšate. Pri nekaterih od bolečin neke zgoraj v goltancu (pri kildicah), pri drugih v jabolku in sapniku (pri ljudeh, ki mnogo govorijo), pri tretjih spet v bronhijah. Za vse pa velja isto pravilo: Ne kašljajte čez mero! Izmetek rajši sesesajte z roko in goltancem, potem šele ven z njimi! To zavedaj pozna vsakdo, kdor se je že kdaj zdravil v kakšnem zdravilišču za pljučno bole.

Kako pa še lahko zdravite katar? Kar v domačo "dohtarsko knjigo" pogledite ali stari mater vprašajte. Vsa druga zdravila so tudi preprosta in domača. Popijte kakšno čistilo (ni nikoli odveč), pijte lipov čaj in se dobro spite.

Ce kašljate trdo, si zmešajte in pogrejte masno maslo in med, in ga po žličkah uživajte večkrat na dan. Vdihavajte vroče kamilične pare, a ne pozabite si pri tem glavo pokriti.

Pazite, da ne poslabšate bolezni s kakšno ne previdnostjo, ali z novih prehladom, pa boste kmalu zdravi.

Čarovništvo z Mojzesovimi knjigami...

V šleskem mestu Luebenu se je moralo sodišče baviti z nenavadno afero. Neki mizar, vni invalid, iz neke okoliške vasi je tožil šleske kmete zavoljo razžaljenja časti, ker so ga bili razvpili kot škodljivega čarovnika.

Mizar je živel precej let v miru, ko so začeli sovaščani iz popolnoma nepojasnjenih razgov govoriti, da ima zvezo s hudicem, da je čaral neko kravo na cesti, ki potem ni dajala več mleka, da boli mladega fanta, kateremu je mizar dal cigareto, zavoljo tega še danes glava, in kar je takšnih srednjeveških neumnosti. Posebno huda je bila ta, da je živina v nekem hlevu, ki ga je bil mož zgradil, poginila čez kosom.

Mizar se spoeetka ni brgal za takšne čene, ko so pa pozvali vaščani neko "modro žensko", iz sosedne vasi, da bi jim živino odčarala, je nastopil s tožbo. Pred sodnikom se je izkazalo, da je neki posredovalec skušal pred razpravo prepričati tožence, da so mizarja obrekovali brez razloga in da jim bo huda predla, če se ne poravnajo z njim. Možeje so bili za poravnavo tudi pripravljeni, zahtevali pa so, da jim mizar izroči "6. in 7. Mojzesovo knjigo", katerih črpa baje čarovne formule. Vse pametno prigorvarjanje je bilo zaman. Nu, pred sodnikom so toženci kaj kmalu vzeli svoje občke nazaj in so izjavili, da so pripravljeni nositi vse stroške razprave. Plačali so samo nekaj za zimsko pomoč.

Barometer v rastlinah

Znano je, da naznanjajo lastovke bližajočo se nevihto z letanjem nizko pri tleh. Ribiči pravijo, da se bliža vremenska sprememba, kadar ribe skačejo iz vode. A tudi kraljstvo rastlin ni brez vremenskih prerokov.

Prijatelji narave trdijo, da je lakota zale zanesljiv vremenski prerok. Kadar je vreme lepo, razširja ta rastlina prijeten sladki vonj, v sprememljivem vremenu pa se vonj lakote spremeni v neprijeten duh, ki naravnost zbada v nos. Tudi zajčja detelja naznanja spremembo vremena s tem, da zapre svoje liste, kar se zgodi več ur pred vremenskim preobratom, štati pred dežjem. Na gorah pazijo hribolasi, kadar so v skrbah za vreme, posebno na srebrno bodljivo, ki jim rabi za barometer. Zjutraj široko odprti listi te rastline napovedujejo lepo vreme, če se cveti zaprejo, pa je znamenje, da bo nevihta.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 2. marca 1917.)

Domače vesti. V Calumetu, Mich., je bil v rudniku ubit rojak Frank Turk. V Springfieldu, Ill., je umrl 49-letni Joe Skubic iz Doberni na Dolenskem in član SNPJ.

Delavske vesti. V Chicagu je zastavkalo več tisoč krojaških delavcev in delavk.

Svetovna vojna. Ameriška vlada naznanja, da je odkrila veliko nemško zaroto v Mehiku. Nemčija je hotela pridobiti Mehiko za vojno z Ameriko in kot plačilo ji je obljubila države Texas, Arizona in Novo Mehiko. Nemci pripravajo umik v Francijo. V februarju so nemški podmornice potopile 193 zavrnjskih ladij.

Vesti s Primorskega

BRADNO PRIZNANI POLOM FAŠISTIČNE DEMOGRA- FIČNE POLITIKE

Ljubljana, 2. februarja 1937.
Leta 1926 je imel Mussolini svoj
"znameniti" govor, v katerem je
pozival Italijo h kar največji
plodovitosti in njegovemu govo-
ru je sledila cela vrsta najboljše-
jih ukrepov materialne in mo-
ralne narave, ki naj uresničijo
njegovo željo. Po velikem kan-
zanu, ki so ga v tem času vpra-
šali fašistični listi, in po hu-
bonskem krik, s katerim se je
Italija poglajala v abesinsko a-
ntanturo, čes da je drugače obso-
na, da se zaduši v svojih ozkih
zračnih mejah, je sledilo sedaj
zračnanje. Prav ob desetletni-
mušinijskega govora je
prijel sam "Popolo d'Italia" pri-
nati, da je fašistična demograf-
ka politika doživela pravi poraz.
Proti naravi pač ne zmoroje ni-
esar niti fašistične odredbe in
ankije.

Po podatkih, ki jih je objavila
anuarska številka "Statistične
mesečnika" (Bolletino men-
le di statistica) je tudi prav-
preteklo leto 1936 izkazalo
pet znatno nazadovanje pri-
pnežnega prirastka. V tem letu
je namreč rodilo v vsej Italiji
955.129 otrok, to je za 34-
62 manj kakor v letu 1935. Res
da je celotno število v letu
1936 umrlih za 4.906 manjše od
tega v letu 1935, namreč 582-
12 proti 587.518, toda ta razli-
ka nikakor ne more odtehtati
padca rojstev. Leta 1936 je zna-
šalo število rojstev 22.2 od tisoč
leta 1935 23.1 od tisoč; število
umrlih pa 13.5 (l. 1935 13.7 od
tisoč). Prirodni prirastek je zna-
al tedaj 1936 leta 8.7, v prejš-
nem letu še 9.4 od tisoč.

Prirodni prirastek gre v Ita-
liji očitno stalno navzdol. L. 1881
je bilo relativno število rojstev
višje, namreč kar 38 od tisoč,
d tega leta dalje pa kaže ten-
denco navzdol, vendar je še l.
1924, torej ob času, ko se niso še
veljavile posledice fašističnega
žrtovanja, znašalo število rojstev
9 od tisoč. Od tega leta dalje pa
je število kljub vsem denarnim
gradom, vsem ugodnostim, ki
nudi očetom mnogostevnih
ružin, in kljub velikim fiskal-
nim bremenom, samcem in dru-
žinskim očetom brez otrok, stro-
no navzdol. Dočim je to število
razdobju 1881—1924, torej v
3 letih padlo za 9 od tisoč, je v
ratki dobi od 1924 do danes pa-
lo za nadaljnjih 7 od tisoč. No-
nega znaka pa ni, da bi se ta
tendenca navzdol izpremenila.

Ta padec pa ima še drugo, ne-
žaljeno lice. S padcem
namreč združeno tudi poslab-

šanje rase. Kajti manjše število
rojstev izkazuje predvsem fizi-
no in tudi drugače bolj vredna
severna Italija, dočim je južna
Italija s svojim manj vrednim
človeškim materialom skoroda
ohranila svojo veliko plodovitost.
Padec rojstev gre seveda pred-
vsem na račun industrijskih cen-
trov in mest.

Rekord v tem pogledu pa ima
Trst. V tem mestu, ki šteje o-
kroglo četrtil milijona prebival-
cev, je znašalo število rojstev
komaj 13 od tisoč. Do konca no-
vembra je znašal prirodni pri-
rastek 108 oseb, december pa je
tako hudo kosil med tržaškimi
prebivalstvom, da je celoletno
število umrlih gotovo prekosilo
število rojstev. Končni podatki
niso bili še objavljeni, toda trža-
ški listi že računajo s tem dej-
stvom, da je bil prirodni pri-
stek v Trstu leta 1936 negativen.
Tudi pritok od drugih krajev o-
čitno ni zadovoljiv, kajti število
tržaškega prebivalstva je že več
let skoro konstantno. V tem se
pač zrcali gospodarska stagnaci-
ja prej tako cvetočega trgovin-
skega mesta, ki je sedaj izgubil
svoje naravno zaledje in se mo-
ra boriti za ostalo dedščino z Be-
netkami, Napoljem in Genovo.
Da bi vsaj na zunaj zbrisali ta
povoj in da ne bi Trst še nižje
padel na lestvici velikih mest, se
bavijo že s projektom Velikega
Trsta, ki naj bi obsegal vse mor-
sko obrežje od Tržača na severu
pa dol do Milja na jugu.

Problem pa je nepremično tež-
ji, da bi se lahko popravil s ta-
kimi projekti, ki imajo morda v
tem konkretnem primeru še druge,
namreč raznarodovalne na-
mere. Tudi dvomimo, da bi se
število rojstev znatno dvignilo,
ako bi fašistični režim še bolj fa-
voriziral družinske očete z veli-
ko otrok ter še bolj obremenil
samce in zakonce brez otrok.

Neuspeh demografske politi-
ke je za fašistični režim tudi
hud moralen udarec zlasti po
proglasitvi imperija.

Zato se tudi "Popolo d'Italia"
zaskrbljeno vpraša, ali bo čez
dvajset let Italija imela dovolj
vojakov, da bo branila imperij.
P. P.

MALE VESTI

V Postojni so 25. januarja t. l.
potrdili okoli 400 otrokom orga-
nizacij balile in malih Italijank
fašistične legitimacije, kar se je
vršilo seveda z velikimi cemo-
nijami pred vojašnicami.

V Senoče se je vrnil iz Ame-
rike neki Stefan Krizaj (Crisai)
ter videl fašistično "befano". Ta-
koj je dokazal kako "fašistične
institucije zbujajo v vseh obču-

dovanje in navdušenje" kakor pi-
šejo časopisi ter odrinil 100 lir
za pomožno akcijo.

Po vsem Goriškem je zadnji
teden v januarju divjalo straho-
vito neurje s snežnimi meteži,
da je bil ustavljen ves avtomo-
bilski promet med Trstom, Go-
ricom, Komnom, Čedadom in Po-
stojno. Tudi vlaki so imeli velike
zamude.

V Gorici je umrl znani profes-
sor Eugen Simonetti zadet od ka-
pi. Bil je fašist od leta 1921 in
znan kot skrajno sovražnik na-
šim ljudem.

Radi tihotapstva dveh krav iz
Jugoslavije je bil obsojen Alojz
Simič iz Studenega na dve leti
zapore, na eno leto nadzorstva
in na denarno kazen. S ponare-
jenimi listinami je prodal kravi
nekemu Mihelčiču, ki pa je bil
oproščen.

Dvainsvetletni Ernest Žiga
je bil obsojen na dva meseca je-
če, kar se ni javil k naboru. Radi
istega je bil obsojen Karl Jug,
star 25 let, oba sta iz Stanjela,
na eno leto težke ječe.

Radi tihotapstva so bili obso-
jeni: Frančiška Lapajne, stara
67 let na 1 mesec ječe in 800 lir
globe, ker je tihotapila kavo,
tobak, saharin in semenako olje.
Na isto kazen je bila obsojena
Štefanija Črnlogar, stara 36 let
radi tihotapstva kave in tobaka.
Obe sta doma pri Cerknem. Fran-
čiška Petrovič je bila obsojena
na 500 lir, ker je razpečavala ti-
hotapljene rožine. Doma je iz
Cola. Ana Ogrič, stara 34 let s
Svete Lucije, stanujoča v St. Vi-
du na 410 lir in 14 dni zapore,
ker so našli pri njej velike zaloge
kave in tobaka. Mihael Trojer,
star 65 let iz Grahovega je
tihotaplil kavo, obsojen je bil na
200 lir globe. Dalje še: Gertru-
da Groharjeva, Jerica Trojerje-
va in Marija Bežič, ker so tihot-
apile tobak in kavo vsaka na
500 lir kazni in 14 dni zapore.

Unionizem se iz- plača delavcem

Pittsburgh. — Da se unioni-
zem izplača delavcem, je raz-
vidno iz medzne lestvice jeklar-
ske in steklarske industrije. V
prvi so delavci neorganizirani,
vsaj bili so do zadnjega časa, v
drugi pa skoraj stoodstotno or-
ganizirani. Posledica glede plač
je sledeča:

Plače na uro v industriji	stekla	jekla
Navadni delavci	635	54
Strojniki	1.01	90
"Millwrighti"	97	745
Elektriki	97	775
Kovači	97	85
Tesarji	885	80
Monterji cev	93	77
Dvigalci (cranemen)	1.01	75
Kovaški pomočniki	76	605
Tesarški pomočniki	76	64

Naročite Mladinski list, naj-
boljši mesečnik za slovensko mla-
dino!

Federacija podpira sodnijsko reformo

Zaščita delavskih zako- nov glavna stvar

Washington, D. C. — (FP) —
William Green, predsednik A-
meriške delavske federacije, je
naznanil, da bo njegova organi-
zacija podpirala Rooseveltov na-
črt glede reformiranja ustroja
vrhovnega tribunala in drugih
federalnih sodišč. Ta zaključek
je bil sprejet na seji članov ekse-
kutivnega sveta, na kateri so ob-
širno razpravljali o tem proble-
mu.

Vse narodne in mednarodne
unije, ki so članjene v ADF, so
bile pozvane, naj pritiskajo na
svoje prijatelje v kongresu, da
čimprej uveljavijo Rooseveltov
načrt v celoti. Proces reformir-
anja federalnega pravosodstva
na podlagi tega načrta se lahko
pospeši v interesu delavske in
socialne zakonodaje. Amendira-
nje federalne ustave, da se o-
kroži oblast federalnega vrhov-
nega sodišča, ni priporočljivo,
ker bi se ta procedura lahko za-
vlekla več let. Ratifikacija a-
mendmenta v državnih zborni-
kah bi naletele na velike ovire.

"Nobena značilna postavna
protekcija delavskih pravic or-
ganiziranja in kolektivnega po-
gajanja, reguliranja minimalne
mezd in delovnika ni mogla
brez reformiranja federalnega
pravosodstva," pravi eksekuti-
vni svet v ADF v svoji izjavi.
"Predno bi državne zbornice ra-
tificirale amandment bi indu-
strijska avtokracija napravila
škodo, katere učinke bi čutila
Amerika na splošno."

Rooseveltov načrt je že prej
podpirala Delavska neustrankarska
liga. Poslala je pisma senator-
jem in kongresnikom, v katerih
naglašala, da je reformiranje fe-
deralnega pravosodstva potrebno
v interesu velike večine ameri-
škega ljudstva.

Vigilantizem še cvete v Arkansasu

Milica in plantažniki iz- gnali dva delavska odvetnika

Memphis, Tenn. — (FP) —
Velika poveljen v mislijski
dolini, ki je zajela tudi večji kos
plantažnega Arkansasa, je po-
novno pokazala, da imajo plan-
tažni delavci manjšo ceno, vsaj
pa z njimi slabše postopajo ka-
kor pa na primer z — mulami.
V tej veliki neurešitvi, ki je naj-
bolj zadelo revno prebivalstvo,
se je zopet prikazal vigilantizem
ali južnjaški fašizem v vsej svo-
ji nagoti.

Polno je incidentov, iz kate-
rih je razvidno, da se plantažni
in biblijski jug ne misli — po-
boljšati. Vladati hoče tudi v
bodoče z železno pestjo. Pred
vsem skrbi, da plantažne delav-
ce in najemniške farmarje ob-
drži v tlačanstvu ameriške so-
re, ki ne zaostaja v nobenem o-
ziru za srednjeevropskim tlačanstvom
v Evropi. Razlika je le v času.

Zadnje dni sta bila iz Forest
Cityja izgnana Newell N. Fow-
ler, odvetnik Southern Tenant
Farmers unije, in Aaron Leven-
stein, odvetnik Workers Defense
lige. V Forest City sta šla, da
zastopala nekega plantažnega
delavca v neki sodni zadevi.

Kljub temu, da sta imela po-
verilnice tudi od Rdečega križa,
sta bila po narodni gardi in plan-
tažnikih enostavno izgnana iz
dotičnega okraja. Vigilanti so
obema zagrozili, da bosta linča-
na, če se še kdaj vrneta v okraj,
nakar sta bila posajena na prvi
vlak in iztirana iz države. Ne-
kdo, ki jima je zagrozil, je še
dodal, "da letos ne bomo tako
popustljivi kakor smo bili v pre-
teklosti."

In plantažniki res niso po-
pustljivi. Ko so ljudje zadnjič
bežali pred poplavo in vozili ali
vlačili s seboj vso mogočo šaro,
svoje bomo "imetje," se je zgo-
dil slučaj za slučajem, ko so
plantažniki s puškami in biči
prisilili svoje kulije, da so pu-
stili v kolibah, kar so že imeli
"imetje" — polomljene stole in

Slika kaže madridske prebivalce, ko zapuščajo svoje hiše v teku fašističnega bombardiranja iz zraka.

Prvi zbor nove odvetniške unije

Človeške pravice je po- stavila nad lastnin- ske pravice

Washington, D. C. — (FP) —
Prva konvencija nove odvetniške
unije National Lawyers' Guilda
je postavila amerince v soglasju
z novo dobo in izvolila za svoje-
ga predsednika Johna P. Deva-
neyja, bivšega člana minnesot-
skega vrhovnega sodišča.

"Namen National Lawyers'
Guilda je," pravi v načelni izja-
vi, "da združi ameriške odvet-
nike v profesionalni organizaci-
ji, ki bo delovala kot učinkovita
socialna sila v interesu ljudstva
z vidika, da bodo človeške pra-
vice postale bolj svete kakor so
lastniške pravice."

Nova odvetniška organizacija
si je postavila za svoj program
protekcijo civilnih svobodščin in
demokratskih institucij; priza-
devala si bo, da postane vlada
bolj dostopna do ljudske volje,
delovala za sprejetje progresiv-
nih postav za socialno in eko-
nomsko blaginjo in za ustanovi-
tev vladnih in profesionalnih a-
gencij, ki bodo pomagale vsem
v potrebi do zadostne legalne o-
brambe.

Sprejetih je bilo več resolucij,
s katerimi se je konvencija iz-
rekla za sprejetje amandmenta
za odpravo otroškega dela, za
odpravo sodniške patronaže, za
formiranje legalnih klinik, za
odpokoje postav, ki so naperje-
ne proti civilnim svobodščinam,
za sprejetje državnih postav
proti izdajanju injunkcij v de-
lavskih sporih in za razširjenje
sistema javnih braniteljev.

Ta organizacija je bila usta-
novljena kot protiutež proti re-
akcionarni Ameriški odvetniški
zbornici, ki domirna odvetniški
pokle in ves sodni in postavo-
dajni aparat. Pod svoje okrilje
bo skušala pridobiti napredne
odvetnike v deželi.

General Motors še ved- no proti uniji

(Nadaljevanje s 1. strani.)
pirali to tovarno na zelo zvit na-
čin in zaobrili ves stavkovni po-
ložaj v prilogo uniji.

Ditzel je pripovedoval o svo-
jih izkušnjah v Bay Cityju, Su-
ginnawu in Flintu. Bil je v sku-
pini, ki je bila izgnana iz prvih
dveh mest. Ko se je v sprem-
stvu policije peljala v Flint, je
neki vigilantki avto vrgel nji-
hov avto v telefonski drog, pri-
čemer so bili trije organizatorji
hudo ranjeni. Ditzel je prej-
del v Toledu, toda ko je spo-
znal, da je kolektivno pogajanje
pod kompanijsko unijo navadna
farsa — bil je delavski zastop-

mize in posteljino, katere bi ni-
ti cunjar v mestu ne maral.
Ljudi — plantažni proletarijat —
so gonili nazaj s terorizmom,
medtem ko so skrbno pazili, da
so rešili — imule.
Yes, celo mule so bile bolj u-
poštovane pri reševanju kakor
pa človeška živčad. Vzrok za to
postopanje je bil strah, kakor
je rekel neki plantažnik, da bi se
delavci mogoče več ne vrnili, ako
bi lahko odpeljali svoje "imetje"
in se oddaljili od svojih gospo-
darjev.

Krojaška unija bo prispevala pol milijona CIO

New York. — Sidney Hillman,
predsednik Amalgamated Cloth-
ing Workers unije in Lewisov
glavni pobočnik, je naznanil, da
bo ta unija prispevala pol mili-
jona CIO za organizatorično
kampanjo. Izrazil je upanje, da
bo članstvo odobrilo ta prispe-
vek. Glavno breme posebno je-
klarske kampanje je do sedaj
nosila rudarska unija.

Northčikažani za reformiranje vrhovnega sodišča

North Chicago, Ill. — Slam-
nato glasovanje Chicago Time-
sa, ki podpira Rooseveltovo ad-
ministracijo na vsaj črti, poka-
zuje, da je sentiment v tem me-
stu 48 proti dvema za ohranjenje
zveznega vrhovnega sodišča. To
je tudi nekakšno merilo ljudske-
ga sentimenta za stavkarje pri
Fansteel Metallurgical korporaci-
ji, ki so bili zadnje dni brutal-
no izgnani iz tovarne po "po-
stavli."

Stavka oljnih delavcev v Ohio

Wooster, O. — Unija Oil Field,
Gas Well & Refinery Workers je
oklevala stavko na tukajšnjem
oljnim polju in vsi oljnaki in čiš-
tilnice so morale ustaviti obrat.
Kavčukarski delavci iz Akrona
pomagajo stavkarjem pri pike-
tiranju. Stavkarji so šli v boj
za zvišanje plače in skrajšanje
delovnih ur.

Velik razmah in- dustrijskih u n i j

Pittsburgh, Pa. — "Industrij-
ske unije so zdaj sila v avtomo-
bilski, rudarski, kavčukarski in
v mnogih drugih industrijah,"
je dejal Philip Murray, direktor
Odbora za industrijsko organi-
zacijo, na shodu jeklarskih de-
lavcev v tem mestu. Murray vo-
di organizatorično kampanjo
med jeklarskimi in železarskimi
delavci v pittsburskem distrik-
tu, ki izkazuje že velike uspehe.

Konvencija nestran- karske delavske lige

Washington. — Vodje Delav-
ske nestrankarske lige, politične
roke CIO, so sklicali konvencijo
vseh državnih in krajevnih
predstavnikov. Vršila se bo v
Washingtonu pričenši 8. marca.
Sklicana je z namenom, da pod-
pre predsednika Roosevelta v
njegovem prizadevanju za re-
formiranje vrhovnega in fede-
ralnih sodišč. Zaslišanje o Roo-
seveltovem osnutku se bo pričelo
9. marca pred senatnim odse-
kom, kjer bodo nastopili tudi
voditelji unij.

Španski miličnik strelja na fašiste iz varnega zavetja.

Slika kaže del Moskve, glavnega mesta Sovjetske unije. V zadnjem času je bilo zgrajenih v Moskvi veliko število modernih poslopij, vrtov in parkov.

Martin Andersen Nexø

PROKLETSTVO

ROMAN

Prevedel Mirko Javornik

Thorwald je pritrjeval kimal. Tudi on ni mogel razumeti, da bi kdo mogel piti tako žlobudro, saj je bila vendar še nekaj drugega na svetu, čemur se je reklo arak.

"Pa ti ga žro kot sladko mleko in so tako gosti, da bi jih človek lahko ožl kot rjuho. Za žene se ne menijo, ampak jih silijo v beznice, ko ima človek vendar doma jesti. V špirt bi jih morali namočiti, prav res kot golazen! — In kolena jim klekajo kot novorojenčkom.

In ne verjamejo, da bi jim mogel kdo zaradi tega kaj očitati — Bog varuj: ne! —

Povedala ti bom, fant, z mano je bilo tako, da sem izbruhnila vse, kar sem užila, samo ker sem morala spati v isti sobi z njim. Zdaj se mi kaj takega ne pripeti več, zakaj zdaj sem že utrjena; zdaj komaj da zavoham. A to pot sem vendar zavohala in videla, kako huli in se mu tiste luknje v glavi svetijo. In zdaj se ti je pa moral oni gobec pobahati, da mu ga je on dal! Ampak verjemi mi, tako sem ga izprašala in še več bi jih bil dobil, če me slepar ne bi bil prevrnil."

"Kaj ti je nastavl nogo?" je vprašal Thorwald užaljeno. Vsemu, kar se je tikalo boja, je sledil z velikim zanimanjem.

"Ne, zakaj skrivila sem mu oba konca skupaj, glavo sem mu tlačala med kolena in ga mazala. Takrat se je pa zavrnil."

"To je zato, ker si tako dolga," je dejal Thorwald izvedeno. "Morala bi se bila v kolenih malce upogniti, potem bi te ne bil mogel dvigniti."

"Ze mogoče, da imaš prav," mu je odvrnila žena zamišljeno.

Oba sta premisljala o vojskavalnem nauku, ki ga je dobila, on o tem, če ni bilo neumno in nepredvidno, da ji ga je dal.

"Kje je oče?"

"No, po tem je pač treba povpraševati! Pri njem je pa mogoče, da bi se zmotil."

"V gozdu je imel smešen govor in je rekel, da leži v malih jelkah dvaindvajset čistih devic, ki spijo."

"Oh Bog, že spet blebete o svojih devicah? To je v starih časih vedno počel, kadar je prišel domov kot kanon in dudjal v nič. Tedaj me je imenoval zares čisto devico in vrtolpil in trdil, da me skrini. Bila sem še tako neumna, da sem se menila za take čenče in se čutila užaljeno, dokler se nisem izpametovala, da to niso bile zbadljivke temveč, da je mislil zares. — Dvaindvajset čistih devic — he! Cepec, saj sploh ni možki! Oh, Bog nam pomagaj, dvaindvajset! Da, rilec si napolniti, to že more, za kaj drugega pa ni. Lahko ga prav lepo pozdraviš in mu poveš, da sem rekla to jaz."

"Stražnik ga je odpeljal."

"Hm!"

"Debeli Mads je dejal, da je to prava in resnična blaznost."

"Da, toisti prasec dobro pozna svoje junake že po hoji." Gospa Frankova se je spet ozlovoljila, ko je govorila o možu.

"Seveda je bil, zlezel je v hišo, ko sem spala in mi je ukrad polovico denarja, tat tatinski. Celo krono mi je sunil in še srebrno; k sreči je bilo drugo sam baker in prealabo za takega gospoda; sicer bi bilo jutri lepo jutro za naju. Malisla sem že, da je obšel hudici in napravil iz njega dobrega človeka, ko mi je pred kratkim čisto sam od sebe prinesel denar za telovnik. A nikdar ne znači dobrega, če gre vrag k maši."

"Telovnik leži pri starinarju v izloži in stane krono petinpetdeset."

"Ti zverina zverinska, ta Ole Andersen! Može pride k njemu in mu odda dobri telovnik, ki je človek imel toliko truda, da mu ga je skoraj zastojl apot popravil in očedil. Ampak, kaj hočeš, to je prokleti alkohol, nikdar ne čuješ

druga. In kaj je neki dobil zanj? — Prav nič. Zakaj ti starinarji so prav taki kot zdravniki: žive od bede drugih."

Thorwald je mirno pustil, da se je mati izbesnela, potem je zaklical: "Da, ampak Ole Andersen me je danes popoldne v gozdu vprašal, če bo telovnik kmalu popravljen."

Gospa Frankova je začela obupno ihteti in je pri tem glavo v taktu metala na vse strani. Thorwald je bruhnil v krobhot, in trd, silen deški smeh, ki ga je razganjal. Bila je docela podobna kokliji, ki je izgubila vse perje z vratu in seka z ostro glavo za muhami v zrak. In obraz, ki ga je delala pri tem, je bil neskončno smešen.

Ko pa kar ni hotela spet jenjati, mu je postalo neprijetno in v strahu je strmel vanjo. In ko je nepretrgano ihtela naprej in gibala z glavjo, je zarjovel na glas, sredi joka ga je znova prevzela smešnost njenega izraza, da se je spet zakrohotal; potem je tuil še močnejše, ona pa ihtela naprej in metala glavo sem in tja točno kakor ura.

Končno ji je odjenjalo in prešlo in solze so se ji udrlje po licih.

Thorwald je izvlekel štruco in jo sunil pred njo na oedo. Na čuden način je porabil priliko, da ji je položil roko na čelo, vendar je bil na pogled kot zločinec, ki so ga ujeli v grehu.

Prijela ga je za roko.

"Nikar se ne mori zaradi tega, fant, zdaj je že prešlo. — Toda za telovnik sem se morala zarotiti, pogledj: ljudi je že strah pred nami tiste zadeve z dimnikarjevim suknjčkom. Morala sem skoraj beračiti pred njim, da je dal telovnik nam v popravilo, in končno je dejal: "Da, če vi objublitate, gospa Frankova, potem vem, da boste tudi držali." — In kljub temu je tudi telovnik moral isto pot. Le odkod naj vzameva denar, da ga rešiva? Nihče nam več ne zaupa ničesar niti pasjega govna ne. Kajti rekli bodo, da — ga — bomo — zastavili."

Spet je začela ihteti:

Thorwald je izginil skozi vrata in se kmalu vrnil. V stisnjenih pesteh je nosil polno zvenčočega, svetlega denarja. Vrgel je novce v strop, da so deževali čez mizo in čez posteljo na tla in se trkljali in zvenčali in izginjali po kotih in se ustavljali. En sam večji novček je brnel nekaj časa okrog in se zibal, dokler se ni prevrnil.

Obráz gospe Frankove se je čudovito hitro razjasnil. Stegnila je glavo čez rob postelje in vneto sledila s pogledom Thorwaldu, ki se je po vseh štirih podil za tolarji.

"Odkod pa imaš vse te lepe denarce, fant?"

"Zasluzil."

"Zasluzil? Ti?"

"Da! Lars in jaz sva danes stregla pri debeljem Madsu in sva samo midva prodala za petsto kron."

"In zato je dal vsakemu po pet kron?"

"To je prav lahko storil."

"Da, prav imaš! — Zakaj petsto kron, to je že lep izkupilek. Toda saj se je tudi napenjal! — O lažeš, ti porednež, prav nič ni podobno taki lakomni pošasti, da bi komu kaj privoščila. Vidva sta si denar kar sama vzela, kaj ne?"

Thorwald je pomežiknil z enim očesom.

"No, jaz sem z vama. Tebi in meni je posnel dosti masla s kruha, prav res. Prav mu je, pošasti, ki ne popusti, dokler ni z ubožca potegnil vse kože. Kaj mi ni pred kratkim poslal račun za več kot sto kron kot "Zapitek gospoda krojaškega mojstra Franka," a prošnjo za čimprejšanje plačilo — osel! Danes je prvič, da imam malce zabave od tega, da Frank pije. Človeku se naravnost prileže. Če bi se pripil vsaj do ubožnice, potem bi človek imel še kako korist od vsega skupaj." (Dolje prihodnjik.)

Štiri leta kasneje vlada pomankanje življenjskih potrebščin. Sirovo maslo in mast se prodaja na karte, umetne masti (margarina) primanjkuje, nevarnost je, da bo zmanjkalo kruha.

Štiri leta pozneje so prešla številna podjetja, ki jih je država v času gospodarske krize z milijonskimi podporami rešila pred polomom, v roke zasebnikov. Samo za en del teh "narodno socialističnih" kupčij se v javnosti ve: jeklarski trust je dobil denarni podpornik nacistov Thyssen, paroplovna družba "Argo" in ladjedelnice Deschimag ter Atlawerke so bile vrnjene privatnim lastnikom. Banki Comerzbank in Privatbank sta prešli zopet v privatno last in s tem tudi trust veleblagovnic Karstadt. Podobna "reprivatizacija" je v teku tudi pri drugih podjetjih.

Štiri leta kasneje nezaposlenost še ni "končno veljavno premagana" — nasprotno 4 do 5 1/2 milijona brezposelnih išče zama del in zasluzka.

Štiri leta kasneje predstavlja nacistična birokracija ogromen aparat, ki mu ga ni para na svetu, vlečejo nacistični prvaki ogromne plače, si zidajo palače, hiše v podeželju in kupujejo posestva bivših plemičev.

Štiri leta kasneje dobivajo člani nadzorstva delniških družb taktijeme v skoro dvakrat višjem iznosu kot poprej.

Štiri leta kasneje obstojajo pač trdno povezane organizacije podjetnikov, toda ne ena strokovna organizacija več; obratna zastopstva so odpravljena, težko priborjeno delavsko pravo uničeno, socialno zavarovanje poslabšano, zavarovanje zoper brezposelnost okrnjeno na minimum.

Štiri leta kasneje so odtegljali od zasluzka dvakrat višji, podpore hudo znižane, delavski zaščitni zakoni v velikem obsegu odpravljani, kolektivne delovne pogodbe so samo na papirju, delavčev zasluzek pa se je znižal za 20 do 25 odstotkov.

Višek v poplavi obljub, ki je prve meseca l. 1933 zalila Nemčijo, je tvorila svečana izjava, ki jo je dal On 17. maja 1933: "Tretje carstvo noče drugega, kot mir." Ta govor so nacisti prestavili skoro v vse jezike in ga razposlali natisnjeneega v milijonih brošurah. Štiri leta pozneje ni nikogar več, ki bi ne vedel: da je edini cilj gospodarjev tretjega rajha, ki ga nikoli ne izpusti iz vidika: vojna!

Oklic, ki ga je On dne 30. januarja 1933 naslovil na ljudstvo, je zaključil s pozivom: "Nemško ljudstvo, daj nam štirileta časa, potem pa nas sodi in obsodi!" Toda obtoženi se boji sodb. Štiri leta že se plazi jo ogleduhi po mestnih ulicah, nadzorujejo tajni policisti obra-

te, divjajo policisti po podeželskih cestah. Štiri leta že prenašajo strokovničarji, socialisti in borci za svobodo trpinčenja v koncentracijskih taboriščih. Štiri leta so izpostavljeni nemški delavci, kmet in meščan trpinčenju in umiranju. Štiri leta že je v Nemčiji svobodna beseda prepovedana — obtoženec je zaprl svojega sodnika v ječo.

Nad jubilejnimi svečanostmi nacistične diktature leže sence umorjenih.

Sodite in ... obsodite!" —D. P.

Vlomilec

Napisala Gabriela Desneyeva

Pierre je previdno odprl vrata in je stopil po prstih. Skozil okno je bila slabotna mesečina. Pierre se je smrtno prestrašil: zmotil se je bil zastran sobe. Namesto da bi bil odprl vrata v salon, je prišel v spalnico. Pridržal je sapo in se oprezovaje ozrl na okoli — vse tiho je bilo. Mlada žena je mirno spala v široki zakonski postelji. Njeni plavi lasje so se medlosrebrno lesketali v mesečini.

Pierre je z neskončno opreznostjo krenil k nasprotnim vratom. Toda takrat so zaškripala parketna tla pod njegovimi nogami — dovolj glasno, da se je mlada žena predramila.

"Ali si ti, Guy?" je vprašala zaspano. "Spusti zastor in se tiho sleci, da se ne bo otrok prebudil. Luči ni treba prižigati."

Pierre je obstal z razbijajočim srcem. Ni se upal niti giniti.

"Tako zgoden si nocoj ... Zakaj pa nič ne govoriš?" je vprašala začudeno mlada žena.

Tisoč misli je tisto sekundo zletelo na Pierra po glavi. Sirota meni, da je njen mož. A on se klati kdo ve kje, podlež, in pušča to ljubko mlado ženičo samo doma.

Razburljivo sočutje do onemogle žene je vstalo v njem. Počasi je stopil k oknu in spustil zastor.

"Zakaj nič ne govoriš, Guy?" je spet vprašal mladi glas. "Pridi k meni, tako strah me je!"

Pierre se je v temi približal postelji in mlada žena se je trepetaje prižela k njemu. Pogladi jo je po laseh in jo nežno poljubil na čelo.

"Kako dober si nocoj, Guy! Ali me imaš vendar še malo rad?"

Pierru je zbudilo v srcu. Jel je šepetati nežne besede, gladi jo to plavo glavico in zibal mlado ženo kakor nedoraslo dekletce, dokler ni zaspala. Potlej jo je oprezno spustil na blazino in odšel po prstih, z novim, prečudnim občutkom v srcu.

Guy, njen mož, se je vrnil ob štirih zjutraj. Skrbno je pazil,

Virginia Crawford iz New Yorka v plavalni obleki iz listja.

da ne bi žene zbudil, in je hlastno legel.

Drugo jutro je iskal na Luizinem obrazu sledove solz: trdo se je bil že pripravil na očitke, ki jih bo zdaj slisal. Toda v njegovu neizmerno presenečenju je bila žena ovila roke okoli vratu in se mu vsa blažena smehljala. Kako velike in zareče so njene oči! In kako rada ga ima!

Bil je globoko osramočen. Niti besedice očitkov, nič izpraševanja, kje je prebil noč, nič prizorov ... In taki ženi se je izneverjal! Saj je niti veden ni!

Se tisti dan je sporočil Rini, da naj ga nikar več ne čaka. Pisal ji je, da se je znova zaljubil v svojo ženo ...

Velikonočno kosilo

ne bo popolno brez naših okusnih, starokrajski šegi prekašenih klad prekašenih želodcev, fine prekašene maše šunke in prekašenih brezskupnih pištet. Čena je 35c funt za vse vrste gori omenjenih jedil. Prekašena plečeta 25c funt. Poštnina vtieta teh cenah, pošljemo v vse kraje Združenih državah.

Pošljite velikonočna naročila tako doblite blago pravočasno. Hruve korenike prosto z vsakim naročilom. Z naročilom pošljite Money Order ali gotov denar v priporočeni pismu na naslov:

JOSEPH LESKOVAR
420 High Street Racine, Wis.

Agitirajte za Prosveto!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta v prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enake, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrni. države in Kanado.	Za Ciccero in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 2.60	2 tednika in..... 6.00
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 6.00
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.20
Za Evropo je..... \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storj, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družstva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. družstva št.....

3).....Čl. družstva št.....

4).....Čl. družstva št.....

5).....Čl. družstva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časni knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne pojasnila

Štiri leta nemškega fašizma

Neizpolnjene obljube

"Ob začetku nacistične diktature v Nemčiji smo čuli obljube in prisrge. Toda obljube se niso izpolnile, prisrge prelomile.

V pozornost vzbujajočem: Oklicu na nemški narod," s katerim je Hitlerjeva vlada (30. januarja 1933) začela svoje delovanje, je bilo obljubljen: "V štirih letih mora biti nemški kmet rešen ubožstva. V štirih letih mora biti brezposelnost končno veljavno odpravljena."

Nadaljnja obljuba je bila skrb za "varčevanje v upravi."

Nacistični agitatorji so obljubovali izvedbo strankinega programa: "Podržavljenje vseh trustov" (točka 13); "podržavljenje vseh bank" (gospodarski program z veljavnostjo takojšnje izvedbe narodnosocialistične nemške delavske stranke, str. 22); "vzpostavitev zdravega srednjega stanu in njegova ohranitev" (točka 16); "prenos lastništva veleblagovnic na občine (oz. samouprave—op. ur.)

(točka 16); "tantijeme članom nadzorstev delniških družb se sploh ukinejo" (gospodarski program z veljavnostjo takojšnje izvedbe str. 25); "omejitve plač na največ RM 12,000 letno" (gospodarski program z veljavnostjo takojšnje izvedbe str. 26); država je "dolžna skrbeti za življenjski obstoj državljanov" (točka 7.) Agitatorji so opozarjali na to, da so Hitler in ostali voditelji NSDGS (narodno socialistične nemške delavske stranke) obljubili, da se bodo "za ceno svojega življenja brezobzirno zavzeli" za izvedbo strankinega programa.

Vodja držav. organizacije NSDGS dr. Ley je zagotavljal (v svojem oklicu z dne 2. maja 1933): "Delavec, tvoje ustanove so nam narodnim socialistom svete in nedotakljive." Branil se je pred domnevo, "kakor da bi mi (nacisti) hoteli razbiti strokovne organizacije kot take. . . Delavec, jaz ti prisegam, mi ne bomo samo vsega ohranili, kar obstoji, ampak bomo zaščito in pravico delavca še povečali."

Namestnik vodje nacionalno socialistične organizacije obratnih celic je to še podkrepil: "Nemški strokovničar! Na danšnji dan ti obljubljam, da bomo vse tvoje pravice, ki si jih grenko zaslužil in v mnogih težkih bojih pridobil, ščitili. . . da bomo težka bremena, ki jih nosiš, napravili znosljivejša. . . da bomo skoro znižali tvoje ogromne prispevke, ne da bi ti s tem prikrajšali podpore itd." ("Arbeiterium", 15, 5, 1933).

Od vseh teh obljub se ni izpolnila niti ena.

Štiri leta po tem preiskujejo komisije tajne državne policije vsako kmetčko hišo, zaplenjajo žito, odvzemajo kmetom krmo za težko prirejeno živino, odvzamejo poljedelskim delavcem žito za krmiljenje perutnine in prašičev, drugorojeni sinovi in hčere z dednih kmetij morajo z beraško palico v roki zapustiti očetovo posestvo.

Štiri leta kasneje imajo "3 četrtine" malih trgovcev "komaj 80 mark mesečnih dohodkov za preživljanje" na razpolago ("Braune Wirtschaftspost", narodno socialistična gospodarska poročevalska služba, 3. oktobrski zvezek 1936); malim obrtnikom pa svetujejo, da svoje delavnice zapro in si poiščejo dela v tovarnah ("Frankfurter Zeitung" šte. 20/1 z dne 12. januarja 1937.)

Člani unije mornarskih delavcev se vračajo na delo po sklenitvi pogodbe, ki je končala tri mesece trajajočo stavko v pristaniščih ob zapadni obali.

Ne bodite sužnji neprebave

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Zelodčno zdravilo iskreno priporočano

— Pišite po brezplačen vzorec —
Triner's Bitter Wine Co.
544 S. Wells St., Chicago, Ill.
Send me a free sample.
Name.....
Address.....

